

Kennisupdate desinformatie d.d. 20-02-20

SAMENVATTING ALGEMEEN

Belangrijkste onderwerpen 28 januari – 17 februari 2020:

- Coronavirus globaal onderwerp van zeer veel misleidende berichtgeving; sociale media platformen nemen verscheidene maatregelen; WHO om tafel met tech platforms om online verspreiding misinformatie te beteugelen; RAS ziet geen bewijs voor gecoördineerde of grootschalige desinformatiecampagnes;

- **buiten reikwijdte verzoek**

- **buiten reikwijdte verzoek**

DUIDING

NEDERLAND

Voorals sinds de WHO het Coronavirus heeft uitgeroepen tot een wereldwijde noodsituatie wordt er veel misinformatie verspreid over o.a. de bron en overdraagbaarheid van het virus. In Nederland is een vals persbericht verspreid: de RIVM heeft het bericht, dat via e-mail is verspreid en waarin stond dat er een besmettingsgeval in Nederland zou zijn, snel en met klem ontkracht (3 februari jl.). Gezien het feit dat de epidemie nog niet is beteugeld, nieuwe gevallen van misleidende berichtgeving de kop op blijven steken blijft het onderwerp i.r.t. desinformatie onder de aandacht.

buiten reikwijdte verzoek

EUROPA

buiten reikwijdte verzoek

Betreft het Coronavirus blijkt het uit het RAS dat EDEO geen bewijs gevonden heeft voor gecoördineerde of grootschalige desinformatiecampagnes. Nederland wordt niet genoemd in hun globale trend report over de epidemie.

buiten reikwijdte verzoek

BRONNEN

I. **KENNIS**

Newcom: 'Nationaal Social Media Onderzoek 2020'

- buiten reikwijdte verzoek

[Redacted content]

Pew Research Center: 'U.S. Media Polarization and the 2020 Election: A Nation Divided'

- buiten reikwijdte verzoek

[Redacted content]

Rapid Alert System: 'Trend report Coronavirus'

- Het Rapid Alert System van de EU heeft een trend report gepubliceerd over het Coronavirus. Het betreft een globale analyse waarin Nederland niet wordt genoemd. Conclusie is vooralsnog dat er, hoewel er wereldwijd veel complottheorieën de ronde maken, geen duidelijk bewijs is van gecoördineerde of grootschalige desinformatiecampagnes door een specifieke actor.
Bron: Trend Report Coronavirus (los bij de kennisupdate gevoegd i.v.m. verplichte Inlog RAS)
D.d. 04/02/2020

Harvard Kennedy School: 'Cross-platform desinformation campaigns: lessons learned and next steps'

- buiten reikwijdte verzoek

[Redacted content]

buiten reikwijdte verzoek

II. TECHNOLOGIE

-

III. NIEUWS

Desinformatie algemeen

- buiten reikwijdte verzoek
-

Bezoek Craig Silverman (*Buzzfeed*) aan Nederland

- buiten reikwijdte verzoek
-

Nieuwsuur: 'De strijd tegen desinformatie / Is China open over het coronavirus?'

- *NPO Nieuwsuur* besteedde een uitzending aan de bestrijding van desinformatie, met specifieke aandacht voor de deling van informatie over het coronavirus door de Chinese regering. Deze nam in de eerste instantie (januari) lang de tijd om zich uit te spreken over het virus. Volgens sinoloog Frans Pieke (Universiteit Leiden) wilde China hier daadkracht en controle mee uitstralen.
Ook andere onderwerpen van desinformatie passeerden de revue: o.a. de Baltische 'elven' en feit en fictie rondom de bosbranden in Australië. Tenslotte worden er mogelijke oplossingen aangedragen: Litouwse expert Viktoras Dauksas (*debunk.eu*) laat zien hoe zijn denktank misleidende berichten op internet opspoot en verwijdert, en Sebastiaan van der Lans presenteert zijn 'Wordproof' blockchain. Betreft Nederland herhaalt de uitzending de conclusies van het UvA rapport: dat er geen gecoördineerde desinformatiecampagnes in Nederland zijn gevonden, maar dat 'pulpnieuws' hier wel veel voorkomt.
Bron: Nieuwsuur (incl. terugkijken)
D.d. 16/02/2020

Coronavirus algemeen

- De RIVM tweette dat er een vals persbericht via e-mail is verspreid waarin staat dat er een patiënt met het coronavirus in Nederland zou zijn, ontkracht dit met klem en een hashtag "fake news".
Bron: [@rivm](#)
D.d. 03/02/2020
- *Metro* en *Nederlands Dagblad* interviewen beiden Peter Burger, factchecker en docent wetenschapsjournalistiek aan de Universiteit Leiden over onjuiste berichtgeving rondom het coronavirus. Burger denkt dat de meeste mensen "de zin wel van de onzin kunnen scheiden." Hij erkent dat de uiteenlopende berichtgeving over het aantal besmettingen wel lastig te beoordelen is, met name omdat het in China "haast onmogelijk" is om onafhankelijk gegevens te verzamelen. Toch maakt Burger zich nog het meeste zorgen om de uitingen van discriminatie waarmee Chinezen en Chinese Nederlanders nu te maken krijgen.
Bron: [Metro via Lexis Nexis](#) , [Nederlands Dagblad via Lexis Nexis](#)
D.d. 03/02/2020
- *Cnet* publiceerde een lang artikel over de top valse beweringen over het coronavirus, van misinformatie over het aantal infecties tot racistische uitspraken over Chinezen.
Bron: [Cnet](#)
D.d. 31/01/2020
- Fact checkers van minstens 48 organisaties uit 30 landen zijn aan het werk om nieuwe valse informatie over het virus te ontkrachten en de verspreiding van misinformatie een halt toe te roepen. De samenwerking wordt gecoördineerd door het International Fact Checking Network, dat gebaseerd is in Florida en zal actief blijven zolang de ziekte zich nog verspreidt. Factcheckers gebruiken een gedeelde Google Sheet en een Slack Channel account om content te delen en onderling te communiceren. Op sociale media zijn hun berichten te volgen via de hashtags #CoronaVirusFacts en #DatosCoronaVirus. Het is onduidelijk of er Nederlandse organisaties bij zijn aangesloten.
Bron: [Poynter](#)
D.d. 04/02/2020
- De directeur-generaal van de World Health Organization (WHO) waarschuwt voor "trollen en complottheorieën" die de strijd tegen het coronavirus ondermijnen. Volgens de WHO verspreidt misleidende informatie over het virus zich sneller dan het virus zelf.
Bron: o.a. [AD](#)
D.d. 09/02/2020
- Met behulp van meerdere Nederlandse wetenschappers uit verschillende disciplines beargumenteert *NU.nl* waarom juist de uitbraak van het coronavirus zo vatbaar lijkt voor misinformatie. Als oorzaken worden angst voor het onbekende en het idee dat stellige meningen houvast bieden opgeworpen. Volgens hoogleraar Enny Das (RU) kan misinformatie worden voorkomen als journalisten bij de feiten blijven en de context goed schetsen.
Bron: [NU.nl](#)
D.d. 08/02/2020

Coronavirus / beleid sociale media platformen

- Facebook heeft aangekondigd berichten met misinformatie rond het coronavirus te gaan verwijderen. Motivatie voor Facebook om content over het virus "with false claims or conspiracy theories that have been flagged by leading global health organizations and local health authorities" geen podium te geven is dat zulke content tot "physical harm" zou kunnen leiden. *Reuters* merkt op dat het een voor Facebook ongewoon agressieve respons is. Facebook beperkt de verspreiding van gezondheidsmisinformatie doorgaans tot het weghalen van zoekresultaten en advertenties, maar laat de originele posts gewoon staan. Ter vergelijking verbiedt TikTok gezondheidsmisinformatie, en wordt content over het

coronavirus er actief verwijderd. Twitter en Google ondernemen eveneens actie, door gebruikers in eerste instantie te verwijzen naar websites van officiële organisaties, zoals de WHO.

Bron: [Reuters](#) , [Bloomberg](#)
D.d. 01/02/2020

- Twitter heeft de financiële conservatieve website Zero Hedge permanent in de ban gedaan nadat hun kanaal een artikel publiceerde waarin een Chinese wetenschapper vals beschuldigd werd van de uitbraak van het coronavirus, die hij als bio wapen zou willen hebben inzetten. Ook deelde Zero Hedge persoonlijke informatie van deze wetenschapper.
Bron: [Bloomberg](#)
D.d. 03/02/2020
- Instagram tracht gebruikers te redigeren die op de #coronavirus hashtag klikken. Zij krijgen een pop-up die hen aanspoort betrouwbaardere informatie over het virus te lezen op de site van de Centers for Disease Control and Prevention.
Bron: [Buzzfeed](#)
D.d. 11/02/2020
- De WHO is bij Facebook om tafel gegaan met een dozijn techbedrijven waaronder Facebook, Amazon, Google, Dropbox, Twitter, Youtube, Airbnb en Kinsa om te praten over manieren waarop de verspreiding van online misinformatie over het virus een halt toe kan worden geroepen. De gehouden presentaties en gedeelde informatie is niet publiek gemaakt omdat vele van hen in competitie zijn. De groep heeft zich voorgenomen elke paar maanden bijeen te komen.
Bron: [CNBC](#)
D.d. 14/02/2020

Coronavirus / Rusland

- *EU vs Disinfo* heeft op een rijtje gezet hoe *Russia Today* en *Sputnik* tot nu toe hebben getracht desinformatie te verspreiden over het coronavirus door hier andere landen de schuld voor te geven. Zo zou het virus een Amerikaans biologisch wapen zijn, een instrument van de kapitalistische grote farmacie of gestolen zijn uit een Canadees laboratorium dat zowel door Bill Gates als George Soros gesponsord werd. Begin februari werden er dagelijks rond de 300 zulk soort berichten gepubliceerd door de Russische (staats)media.
Bron: [EUvsDisinfo](#)
D.d. 06/02/2020

EU / Rusland / China / desinformatie

- buiten reikwijdte verzoek
-

Rusland / Oekraïne / Facebook / MH17

- buiten reikwijdte verzoek
-